

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України «КПІ» імені Ігоря Сікорського
Кафедра обчислювальної техніки ФІОТ

ЗВІТ
з лабораторної роботи №5
з навчальної дисципліни «Методи наукових досліджень»

Тема:
Проведення трьохфакторного експерименту при використанні рівняння
регресії з урахуванням квадратичних членів
(центральний ортогональний композиційний план)

Виконала:
Студентка 2 курсу кафедри ОТ ФІОТ,
Навчальної групи ІВ-92
Орлова Ю.Д.
Номер у списку групи: 15

Перевірив:
Регіда П.Г.

Київ 2021

Мета: Провести трьохфакторний експеримент з урахуванням квадратичних членів, використовуючи центральний ортогональний композиційний план. Знайти рівняння регресії, яке буде адекватним для опису об'єкту.

Завдання на лабораторну роботу:

1. Взяти рівняння з урахуванням квадратичних членів.
2. Скласти матрицю планування для ОЦКП
3. Провести експеримент у всіх точках факторного простору (знайти значення функції відгуку Y). Значення функції відгуку знайти у відповідності з варіантом діапазону, зазначеного далі. Варіанти вибираються по номеру в списку в журналі викладача.
4. Розрахувати коефіцієнти рівняння регресії і записати його.
5. Провести 3 статистичні перевірки.

№ варіанту	x1		x2		x3	
215	min	max	min	max	min	max
	-2	7	-9	2	-5	1

Код програми:

```
import random
import numpy as np
import scipy.stats
from sklearn import linear_model

x1_min = -2; x1_max = 7
x2_min = -9; x2_max = 2
x3_min = -5; x3_max = 1

y_min = 200 + (x1_min + x2_min + x3_min) / 3
y_max = 200 + (x1_max + x2_max + x3_max) / 3

l = 1.215
n = 15

x0_n = (1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1)
x1_n = (-1, -1, -1, -1, 1, 1, 1, 1, -1, 1, 0, 0, 0, 0, 0)
x2_n = (-1, -1, 1, 1, -1, -1, 1, 1, 0, 0, -1, 1, 0, 0, 0)
x3_n = (-1, 1, -1, 1, -1, 1, -1, 1, 0, 0, 0, 0, -1, 1, 0)
x1x2_n = [x1_n[i] * x2_n[i] for i in range(n)]
x1x3_n = [x1_n[i] * x3_n[i] for i in range(n)]
x2x3_n = [x2_n[i] * x3_n[i] for i in range(n)]
x1x2x3_n = [x1_n[i] * x2_n[i] * x3_n[i] for i in range(n)]
x1_squared_n = [x1_n[i] ** 2 for i in range(n)]
x2_squared_n = [x2_n[i] ** 2 for i in range(n)]
x3_squared_n = [x3_n[i] ** 2 for i in range(n)]

# values of factors for stellar points
```

```

def value(x_max, x_min, l):
    x0 = (x_max + x_min) / 2
    delta_x = x_max - x0
    return l * delta_x + x0

x1 = (x1_min, x1_min, x1_min, x1_min, x1_max, x1_max, x1_max, x1_max, value(x1_max,
x1_min, -1), value(x1_max, x1_min, 1),
      (x1_max + x1_min) / 2, (x1_max + x1_min) / 2, (x1_max + x1_min) / 2, (x1_max +
x1_min) / 2, (x1_max + x1_min) / 2)
x2 = (x2_min, x2_min, x2_max, x2_max, x2_min, x2_min, x2_max, x2_max, (x2_max +
x2_min) / 2, (x2_max + x2_min) / 2,
      value(x2_max, x2_min, -1), value(x2_max, x2_min, 1), (x2_max + x2_min) / 2,
(x2_max + x2_min) / 2, (x2_max + x2_min) / 2)
x3 = (x3_min, x3_max, x3_min, x3_max, x3_min, x3_max, x3_min, x3_max, (x3_max +
x3_min) / 2, (x3_max + x3_min) / 2,
      (x3_max + x3_min) / 2, (x3_max + x3_min) / 2, value(x3_max, x3_min, -1),
value(x3_max, x3_min, 1), (x3_max + x3_min) / 2)

x1x2 = [x1[i] * x2[i] for i in range(n)]
x1x3 = [x1[i] * x3[i] for i in range(n)]
x2x3 = [x2[i] * x3[i] for i in range(n)]
x1x2x3 = [x1[i] * x2[i] * x3[i] for i in range(n)]
x1_squared = [x1[i] ** 2 for i in range(n)]
x2_squared = [x2[i] ** 2 for i in range(n)]
x3_squared = [x3[i] ** 2 for i in range(n)]

def experiment(m):
    y = [[random.uniform(y_min, y_max) for i in range(m)] for j in range(n)]

    # the average value of the response functions in the rows
    y_response = ([round(sum(y[j][i] for i in range(m)) / m, 3) for j in range(n)])

    print('Середні значення функції відгуку:\n{0}'.format(y_response))

    b = list(zip(x0_n, x1_n, x2_n, x3_n, x1x2_n, x1x3_n, x2x3_n, x1x2x3_n,
x1_squared_n, x2_squared_n, x3_squared_n))
    skm = linear_model.LinearRegression(fit_intercept=False)
    skm.fit(b, y_response)
    b = skm.coef_
    b = [round(i, 3) for i in b]

    print('\nОтримане рівняння регресії:\ny = {0} + {1}*x1 + {2}*x2 + {3}*x3 +
{4}*x1*x2 + {5}*x1*x3 + {6}*x2*x3 + '
      '{7}*x1*x2*x3 + {8}*x1^2 + {9}*x2^2 + {10}*x3^2\n'.format(round(b[0], 3),
round(b[1], 3), round(b[2], 3),
                                                                    round(b[3], 3), round(b[4], 3),
round(b[5], 3), round(b[6], 3),
                                                                    round(b[7], 3), round(b[8], 3),
round(b[9], 3), round(b[10], 3)))

    # checking the homogeneity of the variance according to the Cochren's criterion
    dispersions = [sum([(y[j][i] - y_response[j]) ** 2 for i in range(m)]) / m for j
in range(n)]
    gp = max(dispersions) / sum(dispersions)

    f1 = m - 1; f2 = n; q = 0.05

    if 11 <= f1 <= 16: f1 = 11
    if 17 <= f1 <= 136: f1 = 17
    if f1 > 136: f1 = 137

```

```

gt = {1: 0.9065, 2: 0.7679, 3: 0.6841, 4: 0.6287, 5: 0.5892, 6: 0.5598, 7:
0.5365, 8: 0.5365, 9: 0.5017, 10: 0.4884,
      11: 0.4366, 17: 0.3720, 137: 0.2500}

if gp > gt[f1]:
    i = input('Дисперсія неоднорідна. Якщо ви хочете повторити експеримент при m
= m + 1 = {}, введіть 1: \n'
              .format(m + 1))
    if i == '1':
        experiment(m + 1)
        m += 1
    else:
        print('Дисперсія однорідна.\n')

# assessment of the significance of regression coefficients according to
Student's criterion
s_b = sum(dispersions) / n
s = np.sqrt(s_b / (n * m))

t = [abs(b[i]) / s for i in range(11)]

f3 = f1 * f2

d = 0
for i in range(11):
    if t[i] < scipy.stats.t.ppf(q=0.975, df=f3):
        print('Коефіцієнт рівняння регресії b{0} приймаємо незначним при
рівні значимості 0.05'.format(i))
        b[i] = 0
    else:
        d += 1

# Fisher's criterion
f4 = n - d

s_ad = (m * sum([(b[0] + b[1] * x1_n[i] + b[2] * x2_n[i] + b[3] * x3_n[i] +
b[4] * x1_n[i] * x2_n[i] + b[5] *
                    x1_n[i] * x3_n[i] + b[6] * x2_n[i] * x3_n[i] + b[7] *
x1_n[i] * x2_n[i] * x3_n[i] -
                    y_response[i]) ** 2 for i in range(n)]) / f4)
f_p = s_ad / s_b

if f_p > scipy.stats.f.ppf(q=0.95, dfn=f4, dfd=f3):
    print(' \nPівняння регресії неадекватно оригіналу при рівні значимості
0.05')
else:
    print(' \nPівняння регресії адекватно оригіналу при рівні значимості
0.05')

try:
    m = int(input(("Введіть значення m: ")))
    experiment(m)
except:
    breakpoint()
    print("Ви ввели не ціле число. Спробуйте знову.")

```

Результат виконання програми:

```

C:\Users\Lenovo\Anaconda3\python.exe D:/Users/Administrator/Desktop/Предмети/АМО/ММД/lab_5.py
Введіть значення m: 
Середні значення функції відгуку:
[198.971, 197.346, 200.457, 200.725, 198.592, 198.122, 198.407, 199.097, 201.202, 200.984, 197.395, 197.145, 198.323, 201.081, 196.46]

Отримане рівняння регресії:
y = 198.316 + -0.324*x1 + 0.489*x2 + 0.202*x3 + -0.509*x1*x2 + 0.197*x1*x3 + 0.382*x2*x3 + -0.092*x1*x2*x3 + 1.468*x1^2 + -1.121*x2^2 + 0.526*x3^2

Дисперсія однорідна.

Коефіцієнт рівняння регресії b1 приймаємо незначним при рівні значимості 0.05
Коефіцієнт рівняння регресії b2 приймаємо незначним при рівні значимості 0.05
Коефіцієнт рівняння регресії b3 приймаємо незначним при рівні значимості 0.05
Коефіцієнт рівняння регресії b4 приймаємо незначним при рівні значимості 0.05
Коефіцієнт рівняння регресії b5 приймаємо незначним при рівні значимості 0.05
Коефіцієнт рівняння регресії b6 приймаємо незначним при рівні значимості 0.05
Коефіцієнт рівняння регресії b7 приймаємо незначним при рівні значимості 0.05
Коефіцієнт рівняння регресії b10 приймаємо незначним при рівні значимості 0.05

Рівняння регресії неадекватно оригіналу при рівні значимості 0.05

Process finished with exit code 0

```

Висновки: під час виконання програми ми провели трьохфакторний експеримент з урахуванням квадратичних членів, використовуючи центральний ортогональний композиційний план та знайшли рівняння регресії, яке буде адекватним для опису об'єкту. Було написано програму з використанням можливостей алгоритмічної мови високого рівня Python, яка це все виконує. Результати роботи програми підтвердили правильність її виконання.